

Ruchy społeczne – ekologizm

- [Wprowadzenie](#)
- [Badanie 1](#)
- [Film](#)
- [Audiobook](#)
- [Badanie 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Platona Teajtet*, tłum. Władysław Witwicki, Warszawa 1959, s. 31–32.

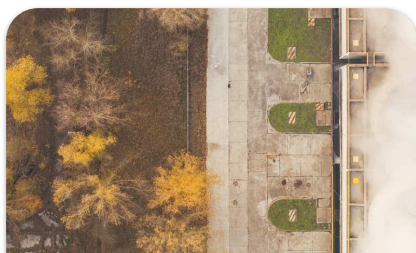

Nasza planeta nie przetrwa, jeśli nie ograniczymy emisji dwutlenku węgla, konsumpcjonizmu, rabunkowej gospodarki. Ten pogląd znany jest chyba wszystkim. Czy na pewno? Pewne jest, że nie wszyscy go podzielają. Dlaczego? Którzy naukowcy mają rację, jeśli ich twierdzenia są sprzeczne? A może ekologizm to nowa religia, która chce zdominować świat? Co ty o tym myślisz?

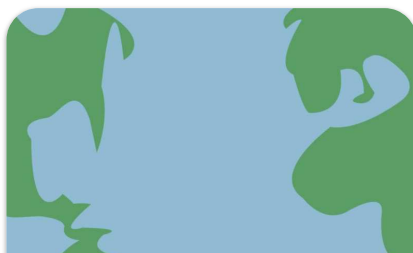
Twoje cele

- Scharakteryzujesz zjawiska przyrodnicze i społeczne zachodzące we współczesnym świecie, będące podstawą ruchów ekologicznych.
- Przedstawisz założenia ideowe ekologizmu i scharakteryzujesz go w perspektywie różnorodnie rozumianych ideologii oraz powiążesz z innymi znanymi ci ruchami społecznymi współczesnego świata.
- Stworzysz program działań lokalnych mających na celu przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Dla zainteresowanych

**Bezpieczeństwo
ekologiczne...**

**Nowe prądy
ideowe:...**

Badanie 1

Odpowiedz na pytania, wybierając jedną z zaproponowanych odpowiedzi. Wariant „trudno powiedzieć” wybierz tylko wtedy, gdy rzeczywiście nie potrafisz się zdecydować na żadną z pozostałych odpowiedzi.

Ćwiczenie 1

Zaznacz, w jakim stopniu zgadzasz się ze stwierdzeniami.

Stwierdzenie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Typ
Nie jest pewne, czy klimat w ogóle się zmienia.	☐	☐	☐	☐	
Naukowcy nie są zgodni, czy działalność człowieka ma wpływ na klimat.	☐	☐	☐	☐	
Klimat wcale się systematycznie nie ociepla, tylko zmienia się w sposób cykliczny – po okresach zimniejszych następują cieplejsze i jest to naturalne.	☐	☐	☐	☐	
Wzrost ilości dwutlenku węgla w atmosferze to naturalne zjawisko, powodowane przede wszystkim przez oceany i rośliny.	☐	☐	☐	☐	

Stwierdzenie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Typ
Tzw. globalne ocieplenie to przede wszystkim biznes – określone grupy zarabiają wielkie pieniądze dzięki wzbudzaniu w ludziach strachu lub poczucia winy.	☐	☐	☐	☐	

Oprac. na podst.: CBOS, *Stan środowiska i zmiany klimatu*, Komunikat z badań nr 39/2016
 Warszawa, marzec 2016, s. 6.

Porównaj swoje odpowiedzi z propozycjami innych uczniów. Czy między waszymi odpowiedziami były duże rozbieżności?

Ćwiczenie 2

Rozważ następujące problemy i odpowiedz na pytania.

Czy zmiany klimatyczne, o jakich mówią obecnie naukowcy i publicyści, dają się zauważyć w naszym codziennym życiu? Jeśli tak, podaj przykłady takich zjawisk obserwowanych przez ciebie bezpośrednio.

Czym jest autorytet współczesnej nauki i na czym się opiera?

Jakie kryteria rozstrzygnięcia sporu przyjąć w sytuacji, gdy wiele instytucji i osób, które uznajemy za autorytety, głosi sprzeczne tezy?

Czy ekologizm jako ruch społeczny ma rację bytu, nawet jeśli zmiany klimatyczne nie są zawinione przez człowieka?

Przedyskutuj swoje odpowiedzi z koleżankami i kolegami z klasy. Przeanalizuj, czy bardzo się różnicie w swoich odpowiedziach. Ustalcie wspólnie, z czego to wynika.

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i rozważ, jakie konsekwencje dla ciebie i twoich najbliższych mogą mieć zmiany klimatyczne w ciągu kilkudziesięciu najbliższych lat.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R3aq8nL5o3eRa>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji dotyczące zmian klimatu pod tytułem Taki mamy klimat.

Ćwiczenie 1

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i spróbuj określić, co łączy takie ruchy, jak ekologizm, feminizm, [alterglobalizm](#).

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PrfYxQXm2>

Różne oblicza ekologizmu

Ekologizm to zarówno zespół poglądów, jak i ruch społeczny, częściowo zorganizowany w tych krajach, w których działają partie Zielonych. Jako zespół poglądów ma charakter ideologiczny, odwołujący się do wartości. Ale zarówno wartości, do których się odwołują różne odłamy ekologizmu, jak i charakter ideologii, powodują, że ekologizm nie jest nurtem jednorodnym. Dla wszystkich jego odmian charakterystyczne jest jednak to, że bazują na obserwacjach naukowych interpretowanych w kategoriach kryzysu.

Jak zauważa Emil Kwidziński z Uniwersytetu Gdańskiego w artykule *Ekologizm jako ideologia polityczna*:

„Ekologizm nawiązuje w swej nazwie do gałęzi nauk przyrodniczych, jaką jest ekologia. Zajmuje się ona badaniem zależności występujących pomiędzy poszczególnymi składnikami środowiska naturalnego. Dotyczy to powiązań między organizmami żywymi (flora i fauna) a środowiskiem, w jakim funkcjonują, oraz pomiędzy samymi organizmami żywymi. Jako pierwszy określenia tego użył w 1866 roku niemiecki biolog i ewolucjonista Ernst Haeckel (...). Ekologia jako gałąź przyrodnoznanstwa jedynie opisuje procesy zachodzące w środowisku naturalnym i właściwie nie zawiera w sobie elementów normatywnych, nie pretendując do oddziaływania na rzeczywistość. Inaczej jest w przypadku ekologizmu. W znaczny sposób czerpie on z dokonań naukowych ekologii (a także innych dziedzin nauk przyrodniczych), używając ich jako podstaw dla swoich założeń, programu i postulatów. Zarówno w ekologii, jak i ekologizmie w centrum zainteresowania leży przyroda i środowisko naturalne, w którym żyje również człowiek”.

Do ekologizmu nawiązuje wiele ideologii politycznych. W społeczeństwach europejskich działają partie Zielonych oparte na tej ideologii. Najmocniejsze są w Niemczech i we Francji. W Polsce Partia Zieloni ma tylko trzech reprezentantów w parlamencie. Organizacje te są widoczne w Europie, między innymi dzięki Europejskiej Partii Zielonych zrzeszającej narodowe organizacje Zielonych oraz dzięki frakcji Zielonych w Parlamencie Europejskim. Mimo różnic doktrynalnych ideologie ekologiczne opierają się na kilku wspólnych założeniach:

„Ekologizm postuluje odejście od antropocentryzmu, który przez wieki dominował w myśli politycznej Zachodu. Na tym polega jego główna innowacyjność i wkład we współczesną filozofię polityczną. Zamiast człowieka w centrum zainteresowania stawia się środowisko jako całość. Człowiek stanowi w nim jedynie element i jednocześnie jest największym zagrożeniem dla funkcjonowania ekosystemu. Swoją nieodpowiedzialną działalnością prowadzi do coraz większej degradacji środowiska naturalnego. Do zgubnych elementów postępowania człowieka należą: nadmierna eksploatacja nieodnawialnych zasobów naturalnych, zanieczyszczanie atmosfery gazami przemysłowymi, industrializacja. Naturalnym następstwem tego jest również zawarta w ideologii ekologizmu zdecydowana krytyka kapitalizmu, szczególnie zaś jego obecnej wersji, jaką jest neoliberalizm. To właśnie ten rodzaj ustroju gospodarczego stanowi zagrożenie dla przyrody za sprawą idei nieograniczonego wzrostu. W zamian za to ekologizm wysuwa postulat wzrostu zrównoważonego czy nawet zerowego. Rzeczywistość jest postrzegana w sposób całościowy, komplementarny (holizm). Ekologizm zrywa z odwiecznym podziałem na człowieka – pana natury i podporządkowaną mu przyrodę. Nie traktuje, jak inne ideologie, środowiska jako sumy zasobów naturalnych, które winny służyć człowiekowi w osiąganiu jego ambitnych celów i zaspokajaniu potrzeb. Z holizmem wiąże się kolejna cecha ekologizmu, jaką jest romantyzm. Wyraża się ona poprzez podważanie obowiązującego od czasów oświecenia scjentyzmu i naturalizmu przekonania, iż metoda naukowa (a w szczególności nauki przyrodnicze) są jedynym środkiem dochodzenia prawdy o świecie, zaś wynikający z postępu naukowego postęp społeczny winien polegać przede wszystkim na bogaceniu się i zwiększaniu efektywności produkcji poprzez eksploatację zasobów naturalnych. Ekologizm sprzeciwia się temu paradygmatowi, przekonując, że człowiek powinien wytwarzać tylko tyle dóbr, ile jest koniecznych dla jego przeżycia. Ma służyć to harmonijnemu współżyciu człowieka z naturą. Jeżeli zaś człowiek nie zmieni sposobu gospodarowania i traktowania środowiska naturalnego, w końcu doprowadzi do destrukcji i w konsekwencji również siebie

samego. Aby tego uniknąć, powinien zerwać z instrumentalnym traktowaniem natury i bezrefleksyjną konsumpcją (...). Większość partii Zielonych kieruje się w swej działalności politycznej tak zwanymi czterema filarami zielonej polityki (...).

- ekologiczna odpowiedzialność – idea zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, rozwój transportu kolejowego zamiast samochodowego (...), sprzeciw wobec modyfikacji genetycznej produktów rolnych i żywności, sprzeciw wobec nadmiernej industrializacji, emisji gazów cieplarnianych i konsumpcjonizmowi, krytyka neoliberalizmu, postulat zielonej gospodarki przyjaznej środowisku naturalnemu, preferencje podatkowe dla przedsiębiorstw nieszkodzących środowisku, akcentowanie rolnictwa ekologicznego, walka o prawa zwierząt;

- sprawiedliwość społeczna – dążenie do egalitaryzmu społecznego, protekcjonizm gospodarczy państwa, progresja podatkowa, przeciwdziałanie rozwarstwieniu społecznemu, równouprawnienie wszelkich grup społecznych, hasła feministyczne, postulat wprowadzenia parytetów płci w instytucjach publicznych, zwiększenie praw środowisk LGBT+;

- demokracja oddolna – decentralizacja życia publicznego, akcentowanie roli środowisk lokalnych, regionalizm, postulat zwiększania poziomu demokracji bezpośredniej, czego przykładem jest hasło: »myśl globalnie, działaj lokalnie«;

- pacyfizm – krytyka imperializmu i militarizmu, hasła alterglobalistyczne i antywojenne.”

Ponieważ ideologie ruchów ekologicznych ujmują rzeczywistość w kategoriach aksjologicznych, dokonują ocen moralnych i postulują stworzenie nowego ładu na ziemi, to bardzo łatwo je interpretować w kategoriach religijnych.

Stanowisko papieża Franciszka nie pozostawia złudzeń, że nasze nastawienie do środowiska naturalnego powinno ulec radykalnej zmianie. Tak ocenia to Aleksandra Lis, antropolożka:

„Papież Franciszek w encyklice »Laudato si« nawołuje do ekologicznego nawrócenia, przytacza naukowe fakty, zrywa z przeświadczeniem, że główne hasło chrześcijan to »czyńcie sobie ziemię poddaną«. Dla Franciszka nauka nadal jest nauką, a wiara wiarą. Papież zachowuje oświeceniowe porządki, nie oferuje nurtu New Age z wizją sakralnej natury, nie każe nam przytulać drzew. Proponuje nową

kategorię grzechu ekologicznego, który byłby trudny do zdefiniowania bez nauki. Ale ten nowy, katolicki ład pomaga tylko niektórym. Nie jest zbyt radykalny, a nie podoba się konserwatystom – bo zbyt lewacki. Nie inspiruje radykałów – bo w swym uporządkowaniu jest jakby z poprzedniej epoki”.

Źródła cytatów: Emil Kwidziński, *Ekologizm jako ideologia polityczna*, „Ogrody Nauki i Sztuk”, nr 2015 (5), s. 126–128; Aleksandra Lis, *Dogmat ekologii mówi, by samemu robić pastę do zębów. Dogmat zdrowia, że bez fluoru zęby spróchnieją. Co wybierasz?*, 7.11.2020, wyborcza.pl [dostęp 20.05.2021].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Ekologizm nawiązuje w swoich założeniach ideologicznych do niektórych dyscyplin nauk przyrodniczych.	☐	☐
Partie Zielonych w Europie interesują się tylko środowiskiem naturalnym człowieka.	☐	☐
Ekologizm został jednoznacznie potępiony przez cały Kościół katolicki.	☐	☐
Promowanie demokracji oddolnej oraz krytyka imperializmu, kapitalizmu i liberalizmu to niektóre z filarów tzw. zielonej polityki.	☐	☐
Ekologizm postuluje postawienie człowieka w centrum wszechświata.	☐	☐
Krytyka ekologizmu jest wymierzona przeciwko nadmiernemu konsumpcjonizmowi i bogaceniu się.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” *Platona Teajtet*

Sokrates [do Teajteta]. Bodaj żeś ty nie byle jakie słowo powiedział o wiedzy, tylko to samo co i Protagoras. On tylko w jakiś inny sposób powiedział nawet zupełnie to samo. Powiada przecież gdzieś, że miarą wszystkich rzeczy jest człowiek; istniejących że są, i nieistniejących, że nie są.

Źródło: *Platona Teajtet*, tłum. Władysław Witwicki, Warszawa 1959, s. 31–32.

Oceń przydatność przytaczanych w tekście poglądów dla sformułowania hasła przewodniego, które mogłoby zająć miejsce na sztandarach ekologizmu. Odpowiedź uzasadnij.

Słownik

aksjologia

dział filozofii zajmujący się wartościami; w szerszym znaczeniu to ogólna teoria wartości; w znaczeniu węższym to dziedzina rozważań wchodząca w skład innych dyscyplin naukowych nad wartościami (na przykład moralnymi, estetycznymi, religijnymi itp.); szczegółowe teorie wyjaśniające istnienie i funkcjonowanie wartości

alterglobalizm

ruch społeczno-polityczny postulujący budowę nowego społeczeństwa obywatelskiego o charakterze globalnym, co ma stanowić alternatywę dla obecnych stosunków ekonomicznych, społecznych i ekologicznych

antropocentryzm

pogląd filozoficzny i religijny, w myśl którego to człowiek jest miarą wszechrzeczy; opierają się na nim koncepcje stawiające człowieka w centrum wszechświata i ostateczny cel wszelkich działań

ideologia

pojęcie używane w filozofii, naukach społecznych i politycznych dla określenia zespołu poglądów opisujących jakiś wycinek rzeczywistości albo cały świat; może mieć wymiar praktyczny w tym sensie, że stanowi punkt odniesienia dla ludzi, instytucji i całych zbiorowości zmierzających do przekształcenia danego fragmentu rzeczywistości lub całego świata

industrializacja

inaczej: uprzemysłowienie; proces zmieniający nie tylko strukturę gospodarczą społeczeństwa, ale także samo społeczeństwo; w jego następstwie stosunki społeczne dostosowują się do zmieniającej się gospodarki (opartej na produkcji i planowym zarządzaniu)

pacyfizm

ruch społeczno-polityczny promujący pokój, a więc jednocześnie potępiający wojnę

paradygmat

zestaw podstawowych twierdzeń, pojęć i teorii jakiejś nauki – prosty, spójny logicznie i pojęciowo

wartość

to, co cenne i godne pożądania, co stanowi cel ludzkich dążeń (może mieć charakter materialny lub symboliczny)

Badanie 2

Weź pod uwagę dotychczasowe rozważania z Badania 1, wykonanych ćwiczeń oraz przedstawionych materiałów i ponownie odpowiedz na pytania, wybierając jedną z zaproponowanych odpowiedzi. Wariant „trudno powiedzieć” wybierz tylko wtedy, gdy rzeczywiście nie potrafisz się zdecydować na inną odpowiedź.

Ćwiczenie 1

Oprac. na podst.: CBOS, *Stan środowiska i zmiany klimatu*, Komunikat z badań nr 39/2016
Warszawa, marzec 2016, s. 6.

Porównanie sondaży i wyników badań

Ćwiczenie 2

Przeanalizuj różnice w procentowych rozkładach odpowiedzi na pytanie sondażowe.

Oprac. na podst.: CBOS, *Stan środowiska i zmiany klimatu*, Komunikat z badań nr 39/2016
Warszawa, marzec 2016, s. 6.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Dla nauczyciela

Autorka: Paulina Wierzbińska

Przedmiot: Historia i teraźniejszość, Wiedza o społeczeństwie, Edukacja obywatelska

Temat: Ruchy społeczne – ekologizm

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

10) przedstawia założenia ideowe wybranych ruchów społecznych (np. alterglobalizm, ekologizm, feminizm).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje zjawiska przyrodnicze i społeczne zachodzące we współczesnym świecie, będące podstawą ruchów ekologicznych;
- przedstawia założenia ideowe ekologizmu i charakteryzuje go w perspektywie różnorodnie rozumianych ideologii oraz wiąże z innymi znanymi mu ruchami społecznymi współczesnego świata;
- tworzy program działań lokalnych mających na celu przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- badanie sondażowe;
- analiza materiału źródłowego.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Ruchy społeczne – ekologizm” i celów zajęć.
2. Zaciekawienie i dyskusja: nauczyciel zachęca uczniów do wypowiedzi na temat zagadnień opisanych w tekście otwierającym e-materiał.

Faza realizacyjna:

1. Zalogowany na platformie nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej (lub za pomocą rzutnika) pytanie sondażowe z sekcji „Badanie 1”. Uczniowie na telefonach komórkowych lub tabletach logują się do systemu, dołączają do lekcji i przystępują do odpowiedzi na zadane pytanie. Nauczyciel, korzystając ze swojego panelu użytkownika, wyświetla zestawienie odpowiedzi uczniów. Chętne osoby mogą uzasadnić swój wybór.
2. Podział klasy na grupy. Każdy zespół rozważa problemy omówione w ćwiczeniu 2 w sekcji „Badanie 1”. Następnie reprezentanci grup przedstawiają efekty pracy, które są wspólnie dyskutowane przez uczniów.
3. Praca z materiałem zamieszczonym w sekcji „Film”. Uczniowie zapoznają się z treścią materiału, a potem w parach wykonują polecenia. Następnie wybrana osoba prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udziela też uczniom informacji zwrotnej.
4. Uczniowie zapoznają się z treścią audiobooka, zapisują problemy i pytania z nią związane. Następnie prowadzą dyskusję, która pozwala lepiej zrozumieć poruszaną tematykę. Na końcu przystępują do rozwiązywania zadań w sposób indywidualny.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie ponownie odpowiadają na pytanie sondażowe postawione na wcześniejszym etapie zajęć (w sekcji „Badanie 2”). Wyniki są wyświetlone na tablicy interaktywnej.
2. Podział na grupy. Każda z nich wykonuje ćwiczenie 2 w sekcji „Badanie 2”. Uczniowie porównują wyniki sondażu przeprowadzonego przez CBOS oraz wyniki badań przeprowadzonych w klasie. Przedstawiciele zespołów prezentują odpowiedzi, które są wspólnie omawiane i porównywane.
3. Omówienie przebiegu zajęć, przedstawienie mocnych i słabych stron pracy zespołów i przekazanie informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- A. Antoszewski, R. Herbut, *Leksykon politologii*, Wrocław 2002.
- *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, (red.) K.A. Wojtaszczyk, Warszawa 2002.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Film” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.